

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (negyedik tanács)

2022. április 7.*

„Előzetes döntéshozatal – A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek – 93/13/EGK irányelv – A tényleges érvényesülés elve – Az egyenértékűség elve – Szerződési feltétel tisztességtelen jellegének megállapítására irányuló bírósági eljárás – A nemzeti bíróság hivatalból való felülvizsgálatra vonatkozó jogköre – A költségek megállapítására irányuló nemzeti eljárás – Ügyvédi munkadíj címén megtéríthető költségek”

A C-385/20. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Juzgado de Primera Instancia nº 49 de Barcelona (barcelonai 49. számú elsőfokú bíróság, Spanyolország) a Bírósághoz 2020. augusztus 12-én érkezett, 2020. július 7-i határozatával terjesztett elő az

EL,

TP

és

a **Caixabank SA**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (negyedik tanács),

tagjai: K. Jürimäe, a harmadik tanács elnöke, a negyedik tanács elnökeként eljárva, S. Rodin (előadó) és N. Piçarra bírák,

főtanácsnok: H. Saugmandsgaard Øe,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– EL és TP képviselőjében P. Gabeiras Vázquez abogada,

* Az eljárás nyelve: spanyol.

- a Caixabank SA képviselőjében J. Gutiérrez de Cabiedes Hidalgo de Caviedes abogado,
- a spanyol kormány képviselőjében J. Rodríguez de la Rúa Puig és S. Centeno Huerta, meghatalmazotti minőségben,
- a lengyel kormány képviselőjében B. Majczyna, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviselőjében N. Ruiz García és J. Baquero Cruz, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2021. október 6-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 1. kötet, 288. o.) 6. cikke (1) bekezdésének és 7. cikke (1) bekezdésének az értelmezésére vonatkozik.
- 2 E kérelmet EL, valamint TP és a Caixabank SA között egy szerződési feltétel tisztességtelen jellegének megállapítására irányuló bírósági eljárással összefüggésben felmerülő ügyvédi munkadíj jogcímén megtéríthető költségek tárgyában folyamatban lévő jogvitában terjesztették elő.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 A 93/13 irányelv huszonnegyedik preambulumbekkezdése kimondja, hogy „a tagállamok bíróságainak és közigazgatási szerveinek megfelelő és hatékony eszközökkel kell rendelkezniük ahhoz, hogy megszüntessék a fogyasztókkal kötött szerződésekben a tisztességtelen feltételek alkalmazását”.
- 4 Ezen irányelv 4. cikke a következőképpen rendelkezik:

„(1) A 7. cikk sérelme nélkül, egy szerződési feltétel tisztességtelen jellegét azon áruk vagy szolgáltatások természetének a figyelembevételével kell megítélni, amelyekre vonatkozóan a szerződést kötötték, és hivatkozással a szerződés megkötésének időpontjában az akkor fennálló összes körülményre, amely a szerződés megkötését kísérte, valamint a szerződés minden egyéb feltételére vagy egy olyan másik szerződés feltételeire, amelytől e szerződés függ. [Helyesen: A 7. cikk sérelme nélkül valamely szerződési feltétel tisztességtelen voltát a szerződés tárgyát képező áruk vagy szolgáltatások természetének figyelembevételével kell megítélni, tekintettel – a szerződéskötés időpontjára vonatkoztatva – a szerződéskötést kísérő valamennyi körülményre, valamint e szerződés vagy más olyan szerződés összes többi feltételére, amelytől e szerződés függ.]

(2) A feltételek tisztességtelen jellegének megítélése nem vonatkozik sem a szerződés elsődleges tárgyának a meghatározására, sem pedig az ár vagy díjazás megfelelésére az ellenértékként szállított áruval vagy nyújtott szolgáltatással, amennyiben ezek a feltételek világosak és érthetőek. [helyesen: A feltételek tisztességtelen jellegének megítélése nem vonatkozik sem a szerződés elsődleges tárgyának a meghatározására, sem pedig az árnak vagy díjazásnak az ellenértékként szállított árunak vagy nyújtott szolgáltatásnak való megfelelésére, amennyiben ezek a feltételek világosak és érthetőek.]”

5 Az említett irányelv 6. cikkének (1) bekezdése a következőket írja elő:

„A tagállamok előírják, hogy fogyasztókkal kötött szerződésekben az eladó vagy szolgáltató által alkalmazott tisztességtelen feltételek a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.”

6 A 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése értelmében:

„A tagállamok a fogyasztók és a szakmai versenytársak érdekében gondoskodnak arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.”

7 Ezen irányelv 8. cikke pontosítja:

„A tagállamok az ezen irányelv által szabályozott területen elfogadhatnak vagy hatályban tarthatnak a Szerződéssel összhangban lévő szigorúbb rendelkezéseket annak érdekében, hogy a fogyasztóknak magasabb szintű védelmet biztosítsanak.”

A spanyol jog

8 A 2000. január 7-i Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil (a polgári perrendtartásról szóló 1/2000. sz. törvény; a BOE 2000. január 8-i 7. száma, 575. o.; a továbbiakban: LEC) 243. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a költségeket többek között az ítélet végrehajtásáért felelős hivatalvezető állapítja meg. Ez utóbbi köteles csökkenteni az ügyvédek és egyéb, külön díjszabás hatálya alá nem tartozó szakemberek munkadíja címén követelt költségek összegét, ha a munkadíj meghaladja a 394. cikk (3) bekezdésében említett felső határt.

9 A LEC 251. cikkének (1) és (8) bekezdése előírja:

„A pertárgy értékét a keresethez fűződő gazdasági érdekek alapján határozzák meg, amelyet az alábbi szabályok szerint kell kiszámolni:

1. Ha a követelés tárgya meghatározott pénzüsszeg, a pertárgy értéke e pénzüsszegnek felel meg, ilyen – akár hozzávetőleges formába – meghatározott pénzüsszeg hiányában a pertárgy értékét úgy kell tekinteni, hogy az meghatározatlan összegre vonatkozik.

[...]

8. Valamely követelés fennállására, érvényességére és kikényszeríthetőségére vonatkozó peres eljárás esetén a pertárgy értékét – még részletfizetés esetén is – a követelés teljes összege alapján kell kiszámolni. Ezen értékelési szempont alkalmazandó azon eljárásokban, amelyek tárgyát

valamely követelés vagy kötelmi jogi igény alapítása, módosítása vagy megszüntetése képezi, feltéve, hogy a jelen cikk más rendelkezése nem alkalmazandó.”

10 A LEC 253. cikke értelmében:

„(1) A felperes a keresetlevélben indokolással ellátva megjelöli a pertárgy értékét. Az említett értéket minden esetben a fenti rendelkezésekben foglalt szabályoknak megfelelően kell kiszámítani.

A jogvita tárgyát képező vagyontárgyak értékében a kereset benyújtását követően bekövetkező változás nem vonja maga után sem a pertárgy értékének, sem pedig az eljárás típusának változását.

(2) A pertárgy értékét világosan és pontosan kell megjelölni. Ugyanakkor az hozzávetőlegesen is megjelölhető, ha a kérelmező megfelelően igazolja, hogy a keresethez fűződő gazdasági érdek eléri legalább a rendes eljárásnak megfelelő minimális értéket, vagy nem haladja meg az egyszerűsített eljárás (*juicio verbal*) tekintetében meghatározott maximális összeget. A felperes semmiképpen nem szorítkozhat a követendő eljárás típusának megjelölésére, és nem háríthatja át az alperesre a pertárgy értékének meghatározását.

(3) Ha a felperes még viszonylagos sem tudja meghatározni a pertárgy értékét, mivel a pertárgyához nem fűződik gazdasági érdek, ha ezen érdek a pertárgy értékének meghatározására vonatkozó egyetlen jogszabály alapján sem számítható ki, vagy ha, jóllehet van alkalmazandó számítási szabály, a pertárgy értékét a kereset benyújtásának időpontjában nem lehetett meghatározni, annak megállapítására a rendes eljárásra alkalmazandó részletes szabályok szerint kerül sor.”

11 Az LEC 394. cikkének (3) bekezdése kimondja:

Amennyiben – a jelen cikk 1. bekezdésének alkalmazásában – a pervesztes felet kötelezik a költségek viselésére, tőle az ügyvéd vagy más, megállapított díjszabás hatálya alá nem tartozó szakember munkadíja címén minden egyes e tekintetben pernyertes fél részére összesen legfeljebb a pertárgy teljes értékének egyharmadát meg nem haladó összeg megfizetése követelhető. Kizárólag e célból a nem megbecsülhető kereseti kérelmek értékét 18 000 euróban kell meghatározni, feltéve, hogy az ügy bonyolultsága folytán a bíróság másként nem határoz.”

12 A LEC 411. cikkének szövege a következő:

„Az eljárás megindítását követően a felek lakcímében/székhelyében, a vitatott dolog helyzetében és a per tárgyában bekövetkező változások az eredeti perfüggőség beálltának időpontjában megadott adatok alapján megállapított hatáskört és illetékességet nem módosítják.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

13 2008. április 25-én az alapeljárás felperesei és a Caixabank 159 000 euró összegre vonatkozó, devizában nyilvántartott, jelzálog-fedezetű kölcsönszerződést kötöttek.

14 2016-ban az alapeljárás felperesei a devizában történő visszafizetésre vonatkozó szerződési feltételek tisztességtelen jellegére hivatkozva e szerződés részleges semmisségének megállapítását kérték a kérdést előterjesztő bíróságtól.

- 15 E kérelemben az alapeljárás felperesei rámutattak arra, hogy még ha e kérelem benyújtásának időpontjában a fennálló kölcsöntartozás 127 269,15 euró volt is, az említett kérelem összegét határozatlannak kell tekinteni. Ugyanis mivel a szóban forgó kérelem a kölcsön visszafizetésére vonatkozó feltételek megsemmisítésére irányult, e kölcsön tényleges összege csak az e kérelemnek esetlegesen helyt adó határozat végrehajtásának szakaszában számítható ki.
- 16 2018. november 29-i ítéletével a kérdést előterjesztő bíróság helyt adott az alapeljárás felperesei által benyújtott kérelemnek, megállapítva a szerződés devizában történő visszafizetésre vonatkozó szerződési feltételének semmisségét, és elrendelve a fennálló tartozás újbóli kiszámítását, figyelembe véve azt az összeget, amelyet az alapeljárás felperesei már visszafizettek volna abban az esetben, ha a már megfizetett havi törlesztőrészletek teljesítése euróban, nem pedig devizában történt volna. Mivel a CaixaBank pervesztes lett, őt kötelezték a költségek viselésére.
- 17 2019. október 1-jei határozatával a hivatalvezető a perköltséget illetően a pertárgy értékét az ügyvédi munkadíjak kiszámításával összefüggésben, a barcelonai (Spanyolország) ügyvédi kamarának a költségek megállapításáról szóló iránymutatás 15. sz. kritériumának megfelelően 30 000 euróban, a perbeli képviselők munkadíjával összefüggésben pedig a LEC 394. cikke (3) bekezdése rendelkezéseinek megfelelően 18 000 euróban állapította meg. Ezen túlmenően ez utóbbi rendelkezés értelmében az ügyvédi munkadíjnak a költségek viselésére kötelezett félre terhelhető teljes összege nem haladhatja meg a jogvita tárgyául szolgáló összeg egyharmadát, azaz a jelen ügyben 10 000 eurót, mivel a perbeli képviselőkre külön díjszabás vonatkozik.
- 18 Az alapeljárás felperesei felülvizsgálati kérelmet nyújtottak be a hivatalvezető 2019. október 1-jei határozatával szemben, amelynek keretében az eljáró bíróság benyújtotta a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelmet, mivel kétségei vannak a tekintetben, hogy a költségek számítására vonatkozó spanyol szabályozás összeegyeztethető-e a 93/13 irányelvvel.
- 19 A kérdést előterjesztő bíróság az Audiencia Provincial de Barcelona (barcelonai tartományi bíróság, Spanyolország) 2011. február 15-i ítéletét (ES:APB:2011:1791) hozza fel, amely a Tribunal Constitucional (alkotmánybíróság, Spanyolország) és a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság, Spanyolország) releváns ítélkezési gyakorlatára hivatkozik.
- 20 Ezen ítélet szerint egyrészt a Tribunal Constitucional (alkotmánybíróság) állandó ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy a per tárgyának a kérelemben meghatározott értéke utólag, ideértve a magasabb fokú bíróságok eljárását is, nem módosítható.
- 21 Másrészt ugyanezen ítélet szerint a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) állandó ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy a pertárgy értéke – a felek közötti erre irányulóan fennálló vita hiányában – a kérelemben és az ellenkérelemben véglegesen rögzítésre kerül, így a felek fellebbezés esetén vagy amennyiben vitatják a költségek kiszámítását, már nem módosíthatják ezt az értéket.
- 22 A kérdést előterjesztő bíróság szerint a hivatalvezető 2019. október 1-jei határozata a Tribunal Constitucional (alkotmánybíróság) és a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) ezen állandó ítélkezési gyakorlatát alkalmazta.

- 23 Ugyanakkor a kérdést előterjesztő bíróság rámutat arra, hogy a nemzeti ítélkezési gyakorlatban létezik egy másik megközelítés, amelynek értelmében az ügyvédi munkadíjat a pertárgy értékétől függetlenül annak valós gazdasági értéke és az e szakemberek által ténylegesen elvégzett munka alapján kell kiszámítani. E tekintetben a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) 2001. október 5-i ítéletére (ES:TS:2001:7567) hivatkozik.
- 24 E körülmények között a Juzgado de Primera Instancia n° 49 de Barcelona (barcelonai 49. sz. elsőfokú bíróság, Spanyolország) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

- „1) Ellentétes-e a [93/13] irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével és 7. cikkének (1) bekezdésével a 2019. október 1-jei határozat által a [LEC] 251. cikkének, 394. cikke (3) bekezdésének és 411. cikkének az ítélkezési gyakorlat alapján adott azon értelmezése, amely szerint az eljárásban szóban forgó összeg a per gazdasági érdekével egy tekintet alá esik, és ebből következően a fogyasztó által az ügyvédje részére fizetett munkadíj csökkenését eredményezi egy olyan rögzített összeg (18 000 euró) alapján, amelyet a jogszabály kizárólag a megbecsülhetetlen, nem pedig a meg nem határozott összegre vonatkozóan állapít meg, mivel így a fogyasztóra nézve nem állítható helyre azon jogi és ténybeli állapot, amelyben az említett kikötés hiányában lenne, holott a bíróság a javára megállapította a feltétel tisztességtelen jellegét, és mivel nem mellőzik a költségek korlátozásával kapcsolatos észszerűtlen eljárási feltételt, amely mellőzés biztosítaná a fogyasztó számára a jogai jogszerű gyakorlásához szükséges megfelelőbb és hatékonyabb eszközöket?
- 2) Ellentétes-e a [93/13] irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével és 7. cikkének (1) bekezdésével önmagában a LEC 394. cikkének (3) bekezdése, és lehetetlenné teszi-e vagy rendkívül megnehezíti-e az említett irányelv által a fogyasztók számára biztosított jogok bírósági úton történő érvényesítését azáltal, hogy az említett cikk a fogyasztóval szemben korlátozást ír elő abban a tekintetben, hogy viselnie kell a saját eljárási költségeinek egy részét, és így a fogyasztóra nézve nem állítható helyre azon jogi és ténybeli állapot, amelyben az említett kikötés hiányában lenne, holott a bíróság a javára megállapította a feltétel tisztességtelen jellegét, és mivel nem mellőzik a költségek korlátozásával kapcsolatos észszerűtlen eljárási feltételt, amely mellőzés biztosítaná a fogyasztó számára a jogai jogszerű gyakorlásához szükséges megfelelőbb és hatékonyabb eszközöket?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

A Bíróság hatásköréről

- 25 Caixabank és a spanyol kormány vitatja a Bíróság előzetes döntéshozatalra előterjesztett két kérdés elbírálására vonatkozó hatáskörét. Lényegében ugyanis úgy vélik, hogy a 93/13 irányelvet nem kell alkalmazni, mivel az alapügyben szóban forgó szerződési feltétel vizsgálatára vonatkozó eljárás a feltétel tisztességtelen jellegét megállapító ítélettel zárult, és a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelmet a költségek megállapításával kapcsolatos másodlagos eljárásban terjesztették elő, amely költségek összegének megállapítása kizárólag a nemzeti jogszabályok hatálya alá tartozik.
- 26 Kétségtelen, hogy az alapügyben szóban forgó költségmegállapítási rendszer a nemzeti bíróságok előtti különös eljárásnak minősül, és ezért főszabály szerint a spanyol eljárásjog hatálya alá tartozik.

- 27 Az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból ugyanakkor kitűnik, hogy a költségek megállapítására irányuló eljárás, amelynek keretében a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelmet benyújtották, szervesen kapcsolódik a szerződési feltétel tisztességtelen jellegének megállapításához vezető bírósági eljáráshoz, és kiegészíti azt. Ennélfogva a Caixabank és a spanyol kormány nem hivatkozhat a 93/13 irányelv alkalmazhatatlanságára, mivel meg kell vizsgálni, hogy az alapügyben szóban forgó, költségek megállapítására irányuló rendszer nem alkalmas-e arra, hogy egy esetleges bírósági eljárás költségeivel eltántorítsa a fogyasztókat attól, hogy gyakorolják a tisztességtelen szerződési feltételekkel szemben az ezen irányelv 7. cikkében megkövetelt hatékony védelemhez való jogot (lásd analógia útján: 2020. július 16-i Caixabank és Banco Bilbao Vizcaya Argentaria ítélet, C-224/19 és C-259/19, EU:C:2020:578, 44. és 45. pont).
- 28 E körülmények között meg kell állapítani, hogy a Bíróság hatáskörrel rendelkezik az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elbírálására.

Az elfogadhatóságról

- 29 A Caixabank és a spanyol kormány továbbá az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatatlanságára hivatkozik.
- 30 Először is, lényegében azzal érvelnek, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozat nem tartalmazza azokat a ténybeli és jogi elemeket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a Bíróság hasznos választ adhasson az előterjesztett kérdésekre. Hozzáteszik, hogy az előzetes döntéshozatalra utaló határozat nem jelöli meg, hogy milyen összegű munkadíjat követeltek az alapeljárás felpereseitől, sem pedig azt, hogy ez utóbbiak e címen ténylegesen mekkora összeget fizettek meg. Mivel a CaixaBank elfogadta a 7018 euró – vagyis a munkadíjról szóló megállapodásban rögzített 1200 euró összegnél magasabb – összeg kifizetését, az alapeljárás felpereseit úgy kell tekinteni, mint akik részére teljes mértékben megtérítették a költségeiket, és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések hipotetikus jellegűek.
- 31 Másodszor a Caixabank és a spanyol kormány arra hivatkozik, hogy ellentmondás áll fenn az ügyvédi munkadíj kiszámításának alapjául szolgáló azon összeg tekintetében, amelynek megtérítését az alapeljárás felperesei kérhetik. E tekintetben különbség van az első kérdés megfogalmazása és az előzetes döntéshozatalra utaló határozat tartalma között.
- 32 Harmadszor a spanyol kormány az első kérdés elfogadhatatlanságára hivatkozik, amennyiben az a LEC 411. cikkének értelmezésére vonatkozik.
- 33 Mindenekelőtt emlékeztetni kell arra, hogy kizárólag az alapügyben eljáró és a meghozandó bírósági határozatért felelős nemzeti bíróság hatáskörébe tartozik annak megítélése, hogy – tekintettel az ügy sajátosságaira – szükségesek és relevánsak-e a Bíróság elé terjesztett kérdései. Következésképpen, amennyiben az előterjesztett kérdések az uniós jog értelmezésére vonatkoznak, a Bíróság főszabály szerint köteles határozatot hozni (2021. október 6-i a Sumal SL ítélet, C-882/19, EU:C:2021:800, 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 34 Ebből következik, hogy a nemzeti bíróság által saját felelősségére meghatározott jogszabályi és ténybeli háttér alapján – amelynek helytállóságát a Bíróság nem vizsgálhatja – az uniós jog értelmezésére vonatkozóan előterjesztett kérdések releváns voltát vélelmezni kell. A nemzeti bíróságok által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem Bíróság általi elutasítása csak abban az esetben lehetséges, amennyiben nyilvánvaló, hogy az uniós jog értelmezése, amelyet a nemzeti bíróság kért, nem függ össze az alapeljárás tényállásával vagy tárgyával, illetve ha a

- szóban forgó probléma hipotetikus jellegű, vagy nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli és jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson (lásd ebben az értelemben: 2021. október 6-i Sumal ítélet, C-882/19, EU:C:2021:800, 28. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 35 Másfelől, az előzetes döntéshozatali eljárás keretében a nemzeti bíróságok és a Bíróság közötti viszonyban irányadó együttműködés szellemében az, hogy a kérdést előterjesztő bíróság nem tett meg bizonyos előzetes megállapításokat, nem jár szükségszerűen az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatatlanságával, ha e hiányosságok ellenére a Bíróság az iratokból kitűnő elemekre tekintettel úgy véli, hogy képes hasznos választ adni a kérdést előterjesztő bíróságnak (2019. október 17-i Comida paralela 12 ítélet, C-579/18, EU:C:2019:875, 21. pont).
- 36 A jelen ügyben elsősorban meg kell állapítani, hogy a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseiben abból a ténybeli előfeltevésekből indult ki, hogy az alapeljárás felperesei olyan helyzetben vannak, hogy viselniük kell az ügyvédjük által követelt munkadíj azon részét, amely meghaladja a Caixabank által megtérített munkadíjak összegét. Ennélfogva az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések nem tűnnek hipotetikusnak.
- 37 Másfelől, jóllehet a kérdést előterjesztő bíróság nem mutatott be minden olyan körülményt, amelyre a Caixabank hivatkozik, a tényállásnak az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban történő ismertetése elegendő ahhoz, hogy a Bíróság hasznos választ adhasson az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre. E bíróság ily módon többek között pontosítja azt a pénzügyi kárt, amelyet az alapeljárás felperesei a költségek megállapítására vonatkozóan az alapügyben szóban forgó rendszer alkalmazása folytán szenvednek el.
- 38 Továbbá, amint arra a jelen ítélet 34. pontja emlékeztet, a Bíróság az uniós és nemzeti bíróságok hatáskörmegosztásának keretén belül azt az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban meghatározott ténybeli és szabályozási háttérrel köteles figyelembe venni, amelybe az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések illeszkednek. Következésképpen a Caixabank és a spanyol kormány által a kérdést előterjesztő bíróság ténybeli értékelésével szemben megfogalmazott kifogásoktól függetlenül a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelmet ezen értékelésre tekintettel kell megvizsgálni (lásd ebben az értelemben: 2020. március 26-i A. P. [Próbaidő alatti magatartási szabályok] ítélet, C-2/19, EU:C:2020:237, 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 39 Másodszor, még ha feltételezzük is, hogy ellentmondás áll fenn az ügyvédi munkadíj kiszámításának alapjául szolgáló azon összeg tekintetében, amelynek megtérítését az alapeljárás felperesei kérhetik, ezen összeg nem döntő jelentőségű azon kérdés megválaszolása szempontjából, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az alapügyben szóban forgó, a költségek megállapítására vonatkozó rendszer alkalmazása.
- 40 Harmadszor, ami a spanyol kormány által az első kérdésnek a LEC 411. cikkére vonatkozó elfogadhatatlansága alátámasztására előadott érveket illeti, úgy tűnik – amint azt a főtanácsnok az indítványának 28. pontjában megállapította –, hogy azok az ügy érdemét, nem pedig az elfogadhatóságot érintik.
- 41 A fentiekre tekintettel tehát meg kell állapítani, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatók.

Az ügy érdeméről

A második kérdésről

- 42 Második kérdésével, amelyet elsőként célszerű vizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését a tényleges érvényesülés elvére tekintettel úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegére vonatkozó eljáráshoz kapcsolódó perköltségek megállapítása keretében felső értékhatárt határoz meg az ügy érdemében pernyertes fogyasztó részére a költségviselésre kötelezett eladó vagy szolgáltató által megtéríthető ügyvédi munkadíjak tekintetében.
- 43 Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy valamely tisztességtelennek nyilvánított szerződési feltételt főszabály szerint úgy kell tekinteni, mint amely nem is létezett, így az a fogyasztóra nézve nem fejthet ki joghatást. Ennélfogva az ilyen szerződési feltétel tisztességtelen jellege bírósági megállapításának főszabály szerint azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását kell eredményeznie, amelyben a fogyasztó az említett tisztességtelen feltétel hiányában lenne (2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 61. pont).
- 44 Meg kell állapítani, hogy az alapügyben a devizában felvett kölcsön visszafizetésére vonatkozó szerződési feltételt – amelynek megsemmisítését az érintett fogyasztók kérték – tisztességtelennek nyilvánították, és hogy a szóban forgó bankot arra kötelezték, hogy újraszámítsa a fennálló tartozást, figyelembe véve azon összeget, amelyet már visszafizettek volna, ha a már megfizetett havi törlesztőrészek teljesítése euróban, nem pedig devizában történt volna. Ennélfogva, figyelemmel az érintett fogyasztók által kötött kölcsönszerződésre, ez utóbbiakat a Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében úgy lehet tekinteni, hogy őket olyan jogi és ténybeli helyzetbe helyezték vissza, amelyben a tisztességtelennek minősített kikötés hiányában lettek volna.
- 45 A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság ugyanakkor a költségek megállapításával – amely másodlagos eljárás tárgyát képezi – összefüggésben vár választ az alkalmazandó nemzeti szabályozásnak a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésével és 7. cikke (1) bekezdésével való összeegyeztethetőségére.
- 46 E tekintetben meg kell állapítani, amint azt a főtanácsnok indítványának 51. pontjában kiemelte, hogy a polgári peres eljárásokban a költségek megállapítására vonatkozó szabályok olyan eljárási szabályoknak minősülnek, amelyeket a 93/13 irányelv a szerződési feltétel tisztességtelen jellegének megállapítására irányuló eljárással kapcsolatos költségek tekintetében nem ír elő.
- 47 Márpedig a Bíróság már kimondta, hogy az e területre vonatkozó különös uniós szabályozás hiányában a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésében és 7. cikkének (1) bekezdésében előírt fogyasztóvédelem végrehajtásának részletes szabályai a tagállamok eljárási autonómiájának elve alapján azok belső jogrendjébe tartoznak. E szabályok azonban nem lehetnek kedvezőtlenebbek, mint a hasonló, belső jellegű esetekre vonatkozó szabályok (egyenértékűség elve), és nem tehetik a gyakorlatban lehetetlenné vagy rendkívül nehézé az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását (tényleges érvényesülés elve). Ebből az következik, hogy a nemzeti bíróságok előtti bírósági eljárás költségeinek megosztása – az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés elvének tiszteletben tartása mellett – a tagállamok eljárási autonómiájának körébe tartozik. (2020. július 16-i Caixabank és Banco Bilbao Vizcaya Argentaria ítélet, C-224/19 és C-259/19, EU:C:2020:578, 83. és 95. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 48 Az alapügy szempontjából egyedül szóban forgó tényleges érvényesülés elvét illetően a Bíróság korábban már kimondta, hogy minden olyan esetben, amikor felmerül a kérdés, hogy valamely nemzeti eljárási rendelkezés lehetetlenné vagy rendkívül nehézé teszi-e az uniós jog alkalmazását, azt kell megvizsgálni, hogy milyen e rendelkezésnek az egész eljárásban betöltött helye, hogy hogyan zajlik az eljárás, és melyek a sajátosságai a különböző nemzeti fórumok előtt. Ebből a szempontból adott esetben azokat az elveket is figyelembe kell venni, amelyek a nemzeti bírósági rendszer alapjául szolgálnak, mint például a védelemhez való jog, a jogbiztonság elve és az eljárás szabályos lefolytatásának elve (2019. június 26-i Addiko Bank ítélet, C-407/18, EU:C:2019:537, 48. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 49 A jelen esetben a 93/13 irányelv biztosítja a fogyasztó számára azt a jogot, hogy bírósághoz forduljon annak érdekében, hogy megállapítsák valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, és mellőzzék annak alkalmazását. Márpedig a Bíróság már kimondta, hogy az ilyen eljárás költségei megosztása módjának kizárólag a jogalap nélkül fizetett és visszatérítendő összegektől való függővé tétele visszatarthatja a fogyasztót az említett jog gyakorlásától, tekintettel azon költségekre, amelyekkel egy bírósági eljárás járna. A Bíróság ebből azt a következtetést vonta le, hogy ezen irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését, valamint a tényleges érvényesülés elvét úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan szabályozás, amely lehetővé teszi, hogy a szerződési feltétel tisztességtelen jelleg miatti semmisségének megállapítását követően a fogyasztót kötelezzék az eljárási költségek egy részének viselésére a jogalap nélkül kifizetett, számára visszatérítendő összegek mértékétől függően, mivel az ilyen szabályozás olyan jelentős akadályt jelent, amely visszatarthatja a fogyasztót az említett irányelvben biztosított, a szerződési feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegének hatékony bírósági felülvizsgálatához való jog gyakorlásától (2020. július 16-i Caixabank és Banco Bilbao Vizcaya Argentaria ítélet, C-224/19 és C-259/19, EU:C:2020:578, 98. és 99. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 50 Ugyanakkor különbséget kell tenni e jogi helyzet, és azon jogi helyzet között, amelyben – mint az alapügyben is – a költségek kizárólag az azon fogyasztóval szerződő eladót vagy szolgáltatót terhelik, amelynek tekintetében a tisztességtelen szerződési feltételt megsemmisítették, azonban a pertárgy értéke alapján korlátozzák azon költségek maximális összegét, amelyre a fogyasztó a másik szerződő féltől igényt tarthat.
- 51 Amint arra a főtanácsnok az indítványának 52. pontjában rámutatott, a tényleges érvényesülés elvével főszabály szerint nem ellentétes, hogy a fogyasztó bizonyos eljárási költségeket viseljen, amikor valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegének megállapítására irányuló keresetet nyújt be. Ezenkívül vitathatatlan, hogy a bírósági eljárás során a fogyasztó részéről felmerült költségek jelentős részét általában az ügyvédi munkadíj teszi ki (lásd ebben az értelemben: 2016. július 28-i United Video Properties ítélet, C-57/15, EU:C:2016:611, 22. pont).
- 52 Ebből az következik, hogy főszabály szerint nem ellentétes a tényleges érvényesülés elvével, hogy a pervesztes fél nem téríti vissza teljes egészében a pernyertes fogyasztó részére az utóbbi által megfizetett ügyvédi munkadíjat.
- 53 Amennyiben ugyanis a fogyasztó kiválasztotta a védelmét ellátó ügyvédet, akivel megállapodott a neki járó munkadíjról, nem zárható ki, hogy ezen eljárási költségek a pernyertes fél és az ügyvédje között megállapított szokatlanul magas ügyvédi munkadíj miatt túlzottnak bizonyulnak. Ebben az összefüggésben a Bíróság elismerte, hogy az olyan szabályozás, amely az ügyvédi munkadíjak megtérítésére átalánydíjakat ír elő, főszabály szerint indokolható lehet, feltéve, hogy a megtérítendő költségek észszerű jellegének a biztosítására irányul, figyelembe véve az olyan

tényezőket, mint a per tárgya, annak költsége vagy az érintett jog védelme érdekében végzett munka (lásd ebben az értelemben: 2016. július 28-i United Video Properties ítélet, C-57/15, EU:C:2016:611, 25. pont).

- 54 E tekintetben ugyanakkor hangsúlyozni kell, hogy a fogyasztó számára túlságosan magas költségeket eredményező részletes eljárási szabályok azzal a következménnyel járhatnak, hogy a jogi lépésnek a vitatott összeghez viszonyított költségére tekintettel visszatarthatják a fogyasztót attól, hogy bírósági eljárást indítson, vagy attól, hogy jogai védelme érdekében hasznosan lépjen fel azon bíróság előtt, amelynél az eladó vagy szolgáltató eljárást indított (lásd ebben az értelemben: 2018. szeptember 13-i Profi Credit Polska ítélet, C-176/17, EU:C:2018:711, 69. pont; 2019. április 3-i Aqua Med ítélet, C 266/18, EU:C:2019:282, 54. pont).
- 55 Azoknak az eljárási költségeknek, amelyek visszatérítésére a pernyertes fogyasztó a pervesztes fél részéről igényt tarthat, következésképpen a bírósági eljárás teljes költségéhez képest elegendőnek kell lenniük ahhoz, hogy ez ne járjon visszatartó hatással azon jogi védelem e fogyasztó által való alkalmazását illetően, amelyet a 93/13 irányelv biztosít számára.
- 56 A tagállamok feladata tehát, hogy amennyiben eljárási autonómiájuk keretében az ügyvédi munkadíjak megtérítésére vonatkozóan olyan rendszert írnak elő, amely korlátozza a költségek viselésére kötelezett eladó vagy szolgáltató által fizetendő összeget, olyan korlátot állapítsanak meg, amely biztosítja a fogyasztó számára, hogy a felmerült költségeit észszerű összegben és a szerződési feltétel tisztességtelen jellegére vonatkozó bírósági eljárás költségeivel arányos mértékben megtérítsék.
- 57 Így a nemzeti bíróság feladata annak vizsgálata, hogy az alapügyben ez a helyzet áll-e fenn.
- 58 A fentiekre tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését a tényleges érvényesülés elvével összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegére vonatkozó kereset kapcsolódó perköltségek megállapítása keretében felső értékhatárt határoz meg az ügy érdemében pernyertes fogyasztó részére a költségviselésre kötelezett eladó vagy szolgáltató által megtéríthető ügyvédi munkadíjak tekintetében, feltéve, hogy e felső határ lehetővé teszi e fogyasztó számára, hogy e címen észszerű és az ilyen kereset megindítása érdekében objektíven viselendő költségekkel arányos összeg megtérítésére tartson igényt.

Az első kérdésről

- 59 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését a tényleges érvényesülés elvére tekintettel úgy kell-e értelmezni, hogy azokkal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely szerint a pertárgy értékét, amely a fogyasztó számára a tisztességtelen szerződési feltételre vonatkozó kereset keretében megtéríthető költségek számításának alapját képezi, a keresetlevélben vagy ennek hiányában e szabályozás alapján kell meghatározni, anélkül hogy ezt az adatot a későbbiekben módosítani lehetne.
- 60 Először is emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság rendelkezésére álló iratok alapján az alapügyben szóban forgó nemzeti szabályozás kimondja, hogy a költségek viselésére kötelezett fél által a többek között az ügyvédi munkadíj címen megtérítendő összeg nem haladhatja meg a pertárgy értékének egyharmadát. A pertárgy értékét a LEC 253. cikke értelmében fel kell tüntetni a

keresetlevélben. Ezenkívül a LEC 251. cikkéből az következik, hogy amennyiben a követelés tárgyát valamely pénzösszeg képezi, a pertárgy értékét ezen összeg meghatározása hiányában meghatározatlan összegnek kell tekinteni. Végül a LEC 394. cikkének (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy kizárólag azon összeg kiszámítása céljából, amelynek megfizetésére a költségek viselésére kötelezett fél az ügyvédi munkadíj címén kötelezhető, a nem megbecsülhető kereseti kérelmek értékét 18 000 euróban kell meghatározni, hacsak a bíróság az ügy összetettsége miatt másként nem határoz.

- 61 Ez utóbbi rendelkezést illetően tehát meg kell jegyezni, hogy a pertárgy értéke nem tűnik statikusnak, mivel azt az illetékes bíróság hivatalvezetője vagy az eljárást végső fokon lefolytató bíróság a szóban forgó ügy összetettségére tekintettel módosíthatja. E tekintetben az előzetes döntéshozatalra utaló határozatban szereplő információkból az következik, hogy jóllehet az alapeljárás felperesei keresetlevelükben nem határozták meg a pertárgy értékét, azt később a költségek megállapítására irányuló másodlagos eljárásban 30 000 euróban állapították meg.
- 62 Másodszor meg kell jegyezni, hogy – amint arra a Bíróság a jelen ítélet 48. pontjában már emlékeztetett – a fogyasztó 93/13 irányelvből eredő jogainak védelmét a tényleges érvényesülés elvére tekintettel kell értékelni, amelynek tiszteletben tartását többek között a jogbiztonság elvének figyelembevételével kell vizsgálni.
- 63 Márpedig a pertárgy értékének a keresetlevél benyújtásakor történő meghatározása, úgy tűnik, megfelel a jogbiztonság elvének, mivel – amint arra a főtanácsnok indítványának 76. pontjában rámutatott – e meghatározás lehetővé teszi az eljárásban részt vevő felek számára, hogy az eljárás megindításától kezdve tisztában legyenek a jogvita lehetséges gazdasági költségeivel.
- 64 Ezenkívül azon költségek összegével összefüggésben, amelyek megtérítését a fogyasztó a felmerült ügyvédi munkadíj címén a pervesztes féltől kérheti, nem tűnik ellentétesnek a tényleges érvényesülés elvével, hogy a jogbiztonság elve alapján a nemzeti szabályozás előírja, hogy a pertárgy értéke a bírósági eljárás során nem módosítható, mivel az eljárás végén kell biztosítani a fogyasztó részéről felmerült költségek tényleges megtérítését, figyelembe véve a fogyasztó által viselt azon munkadíj összegét, amelynek megtérítését a jogvitának tulajdonított értékre figyelemmel a költségviselésre kötelezett eladótól vagy szolgáltatótól kérheti.
- 65 Márpedig e tekintetben a jelen ítélet 62. és 64. pontjában már kiemelésre került, hogy a 93/13 irányelv által elérni kívánt védelem hatékonyságát a fogyasztók részéről felmerült költségeknek az észszerű és a valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegének megállapítása iránti eljárásban felmerülő ügyvédi munkadíj költségeivel arányos összeg erejéig történő megtérítésére vonatkozó garanciával kell biztosítani. A költségek megállapításáért végső fokon felelős nemzeti bíróság feladata tehát annak biztosítása, hogy a szóban forgó nemzeti szabályok ne tegyék lehetetlenné vagy rendkívül nehézé a fogyasztó számára az ezen irányelvből eredő jogainak gyakorlását.
- 66 A jelen ügyben a pertárgy értékének a költségek megállapítása során 30 000 euróban történő megállapítása arra enged következtetni, hogy az illetékes bíróság hivatalvezetője, a végső fokon illetékes bíróság felülvizsgálata mellett, mérlegelési mozgástérrel rendelkezik arra, hogy a megtéríthető költségek ezen érték egyharmadában való törvényes felső határát figyelembe véve megállapítsa az érintett pertárgy értékét. A költségek megállapítására végső fokon hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróság feladata, hogy e számítások során biztosítsa, hogy azok a költségek, amelyeket e

törvényes felső határra tekintettel ténylegesen meg kell téríteni, észszerű és a szóban forgó kereset megindítása érdekében a fogyasztó által objektíven viselendő ügyvédi költségekkel arányos összegnek feleljenek meg.

- 67 E megfontolások összességére tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését a tényleges érvényesülés elvére tekintettel úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely szerint a pertárgy értékét, amely a fogyasztó számára a tisztességtelen szerződési feltételre vonatkozó kereset keretében megtéríthető költségek számításai alapját képezi, a keresetlevélben vagy ennek hiányában e szabályozás alapján kell meghatározni, anélkül hogy ezt az adatot a későbbiekben módosítani lehetne, feltéve, hogy a költségek megállapításáért végső fokon felelős nemzeti bíróság szabadon határozhatja meg a per tárgyának a fogyasztó szempontjából fennálló tényleges értékét, biztosítva számára, hogy észszerű és az ilyen kereset megindítása érdekében objektíven viselendő költségekkel arányos összeg megtérítésére legyen jogosult.

A költségekről

- 68 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (negyedik tanács) a következőképpen határozott:

- 1) A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK irányelvnek a tényleges érvényesülés elvére tekintettel értelmezett 6. cikke (1) bekezdésével és 7. cikke (1) bekezdésével nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegére vonatkozó eljáráshoz kapcsolódó perköltségek megállapítása keretében felső értékhatárt határoz meg az ügy érdemében pernyertes fogyasztó részére a költségviselésre kötelezett eladó vagy szolgáltató által megtéríthető ügyvédi munkadíjak tekintetében, feltéve, hogy e felső határ lehetővé teszi e fogyasztó számára, hogy e címen észszerű és az ilyen kereset megindítása érdekében objektíven viselendő költségekkel arányos összeg megtérítésére tartson igényt.**
- 2) A 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését a tényleges érvényesülés elvére tekintettel úgy kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely szerint a pertárgy értékét, amely a fogyasztó számára a tisztességtelen szerződési feltételre vonatkozó kereset keretében megtéríthető költségek számításai alapját képezi, a keresetlevélben, vagy ennek hiányában e szabályozás alapján kell meghatározni, anélkül hogy ezt az adatot a későbbiekben módosítani lehetne, feltéve, hogy a költségek megállapításáért végső fokon felelős nemzeti bíróság szabadon határozhatja meg a per tárgyának a fogyasztó szempontjából fennálló tényleges értékét, biztosítva számára, hogy észszerű és az ilyen kereset megindítása érdekében objektíven viselendő költségekkel arányos összeg megtérítésére legyen jogosult.**

Aláírások